

На 81 години почина Траян Радев, синът на летописеца на «строителството на съвременна България», дипломата и общественик Симеон Радев. Както научих от близък, Траян, който живееше сам и болен, е намерен след като е паднал и лежал 4 дни безпомощен в апартамента си. Починал е в реанимацията на Военна болница. Краят му знаково завършва един жизнен път на труженик за българската идея, пренебрегнат и изолиран от силните на деня, мачкаши и гаврещи се с истинската култура и с националната памет.

По волята на съдбата имах възможност през последните години да се срещам и общувам с Траян, да усещам почти веществено в негово лице връзката с онази стара България на духа и идеите в нейните естествени граници – простираща се оттатък свещените Ресен, Шар и Костур.

След като Траян сега си отиде, мисля че мога да споделя нещо, на което по естествени причини, съобразявайки се с неговата деликатна чувствителност не съм давал до сега по-голяма публичност. След първата си среща с него преди 5 години съм се опитвал нееднократно да представям пред ползващи се с възможности и с определено реноме личности неговите незавидни жизнени обстоятелства. Да призовавам за някаква форма на редовно спомоществувателстване.

Отклик нямаше никакъв. Държа да оповестя едно изключение: Митко Василев - управителят на Германо-българската индустриално-търговска камара в Софи, единственият от хората, към които съм се обръщал, прие с необикновено участие съдбата на Траян и с лични средства и преди всичко с личното си оскъдно време сам му носеше хранителни продукти, погрижи се за стоматологичните проблеми на стареца и бе при възможност на негово разположение за беседване. Думите на благодарност са слаб израз на признателност към този наш съвременник

Всички други опити или не получаваха отговор, или отговорът им не водеше до никакъв резултат за Траян, или дори ставаха повод за срамни, съкрушаващи отзиви на бездушно безучастие.

Следва писмото, с което съм се обръщал към тези личности и институции през годините. Публикувам го като документ за времето ни и защото то съдържа концентрирано и част от онова, което имах да кажа за покойника и делото му.

* * *

Уважаеми г-н,

Казвам се Милен Радев. Живея от около двадесет и пет години в Германия. Работя като преводач и публицист.

Позволявам си, да се обърна се към Вас с молба да ми отделите кратко внимание и малка част от сигурно наситения Ви дневен график.

Предварително държа да подчертая, че във въпроса, по който Ви пиша, нямам никакъв личен интерес, а съм движен, както са се изразявали предците ни, единствено от идеални подбуди. Нямам и никакви роднински връзки с човека, за когото ще стане дума по-нататък, а съвпадението на имената ни е чиста случайност. Живеейки в Германия, продължавам да съм свързан както по предмета на работата си, така и емоционално и рационално с България.

Неотдавна в разговор с моя близък приятел, берлинския славист Norbert Randow, стана дума за това, че е посетил, докато е бил в София, сина на своя някогашен познат и наш виден литератор и общественик Симеон Радев, Траян. От разговора с г-н Randow научих за тежката жизнена ситуация, в която се намира в момента (и пребивава както изглежда от години) Траян Радев.

Тъй като работя над един проект по издаване на неизлизила след 1944 г. книга на Симеон Радев (уникалното и библиографски голяма рядкост издание на «Македония в българското Възраждане»), установих контакт с Траян Радев, за да получа от него допълнителна издателска информация и съгласие за издаването.

От разговорите по телефона, а също и при срещите ми, които започнах да имам по-сетне с г-н Радев имах възможността да се запозная с един изключително интересен и интелектуално ангажиран свидетел и пазител на ценна историческа памет.

За съжаление, успях също така да установя, че г-н Траян Радев не е избегнал участието на повечето пенсионери през последните години. Той живее в изключителна финансова

оскъдица. В неговия случай съдбата му се утежнява допълнително от това, че е останал абсолютно сам, без никаква подкрепа, както и от тежки заболявания. Особено го затруднява състоянието на краката му, тъй като не може да се движи свободно и да се грижи за насъщни нужди.

При срещите ми с г-н Траян Радев в София съм му оказвал съвсем скромна материална помощ. Разбира се, тя не може да реши нито един от по-сериозните проблеми на неговото съществуване, нито да облекчи съществено работата му по обработване и съхраняване на безценните архивни и литературни материали на неговия баща.

Позволете ми накратко да изложа аргументи в полза на това, че всяка евентуална подкрепа, оказана на г-н Траян Радев, би била заслужено признание преди всичко на неговия собствен принос към голямото дело на покойния му баща. Още от 50-те години, когато зрението на Симеон Радев отслабва катастрофално, Траян не само работи по 10 часа на ден извън къщи, за да издържа изпадналите в немилост баща и майка, но прави и проучвания в библиотеки и архиви по поръчение на баща си. Нощем писателят диктува, а Траян записва всичките му късни трудове. Траян е най-близкият и в дълги периоди единственият събеседник, редактор и консултант на Симеон Радев, който бе изтласкан в течение на много години на периферията на обществения и културен живот.

Всички ние, българската култура и народната памет дължим много на г-н Траян Радев и евентуална скромна материална помощ би била заслужено признание на наследника и помощника на един от интелектуалните стълбове на гражданското общество в нашата Родина в миналото. Чрез посредници се бях обърнал преди месеци към съпругата на президента Първанов, при нейно посещение в Берлин. Тя прояви участие в съдбата на Траян Радев и бе видимо подтисната от описаното от мен. Три дни по-късно получих от посолството нарочно потвърждение от нея, че въпросът е предаден на компетентен неин сътрудник.

При вчерашната ми среща в София с Траян Радев научих, че до сега никой не се е обръщал към него и в ситуацията му няма никаква промяна.

Господин Траян Радев живее в центъра на София на ул. Гладстон хх. Телефонът му е xxxxxxx. Едва ли е нужно да споделям пред Вас, че при запознанството си с него установих, че г-н Радев е изключително чувствителен на тема сегашното си материално положение и всяка възможна деликатност по този въпрос би била повече от уместна. Разбира се, не съм говорил с него нито дума за опитите ми да потърся подкрепа за този заслужил и изстрадал сънародник.

Оставам с надеждата, че не съм Ви досадил прекалено с този частен, но тъжен случай и, съзнавайки Вашата претовареност, се извинявам за ангажираното до тук време.

На Ваше разположение съм за всяка необходима допълнителна информация или мнения.

In Memoriam Траян Радев

Милен Радев

С уважение и пр.